

Зовнішня політика та міжнародне становище України у 2015 році очима експертів. Ч. 3. Непевні очікування інтеграції

Використано результати двох опитувань експертів - у грудні 2014р. та грудні 2015р. за традиційною методикою (застосовується з 1997 р.) серед чотирьох груп осіб, причетних до аналізу, планування, експертизи зовнішньої та безпекової політики України та прийняття політичних рішень (працівники органів державної влади, насамперед МЗС й державних аналітичних структур, військова еліта, фахівці з неурядових організацій та ВУЗів, журналісти), які представляють основні регіони України – Центр (в основному - Київ), Схід, Захід, Південь. Автор програми дослідження Олександр Потехін. В опитуванні брали участь 57 експертів на початку грудня 2014 року. Для порівняння залучено результати опитування, проведеного на початку грудня 2015, у якому брали участь 71 експертів. Збір та обробка інформації, графіки – Віталія Лебідь.

Європейський Союз є надзвичайно важливим зовнішнім партнером України, який справляє сильний вплив на перебіг подій в Україні (рис.1), ділить 1-2 місце з Сполученими Штатами (при цьому приємно відмітити, що рівень впливу ворога – Російської Федерації, за усіх прямих та витончених засобів, що їх застосовує Москва – вдвічі нижчий, ніж в лідерів). І вплив Європи на нашу країну в 2015 р. в цілому, маємо визнати позитивним, незважаючи на окремі аспекти, які загально можна було б визначити як явно недостатня залученість Європи до вирішення найгостріших проблем українського суспільства екзистійного рівня. Вони аж ніяк не зводяться до проблем «доброго управління» у вирішенні яких Брюссель як тисне на Київ, так і надає технічну допомогу. На жаль, експерти не знаходять достатньо підстав говорити про якісь принципові позитивні зрушення у характері відносин України з ЄС у 2015 р. порівняно з попереднім – 2014(рис.2). Звичайно, Київ пройшов далеко не ту частину шляху назустріч, щоб робити закиди про це Європі. Мантри про розуміння своєї відповідальності за стан речей не були підкріплені послідовними системними реформістськими діями. І не треба перекладати провину на недостатню ефективність дипломатичного відомства, хоча й воно не без гріха. Але відразу помітимо – справа далеко не завжди у нестачі належного ентузіазму у відомстві або недоліках персональної дипломатії президента. Причини – у досить слабкому тилу інтеграційних процесів. В експертів не виникало ідей щодо необхідності зміни вектора, але треба відмітити деяке зростання протягом року скептицизму щодо успішного розвитку обраного курсу (рис.3). Однак принципових змін у розподілу за критеріями оптимізм – песимізм не відбулося (рис.4).

Конфігурація чинників, що постають перешкодою на шляху європейської інтеграції України протягом року майже не змінилася. Абсолютним лідером залишаються взаємопов'язані корупція і організована злочинність, на другому місці – повільні економічні реформи, третій призер у цьому ганебному змаганні за знищення України – нездатність лідерів держави визначити і втілювати на практиці стратегічні пріоритети. Відчутно впав вплив лише одного фактора – російського (це повністю кореспондується з наведеними на рис. 1 даними), а на анексію Москвою Криму та розв'язану нею війну на сході України вказав, як і 2014 року, кожен п'ятий експерт. Отже, тезу «війна є поводом, а не причиною зволікань з просуванням до Європи» поділяють 80% опитаних.

Спостерігався суттєвий регрес у забезпеченні владою міжнародної підтримки курсу України на європейську інтеграцію (рис.6). У плані забезпечення громадської підтримки євроінтеграції ситуація у 2014 та 2015 рр. зберігалася без змін і була порівняно благополучною. Але стабільно катастрофічно низькими були експертні оцінки таких кардинальних аспектів як якість виконання ухвалених рішень та фінансове забезпечення відповідних структур державного апарату, у тому числі зарубіжних установ. Ненабагато краще виглядали справи у кадровому забезпеченні та діяльності законодавців у вказаній царині, з яких та їхніх партнерів у виконавчій гілці влади доводилося буквально вичавлювати необхідні для розвитку співробітництва з ЄС нормативні акти. Тому не дивно, що загроза економічного занепаду України продовжувала зростати (рис.7), не зважаючи на те, що Угода про асоціацію діяла, хоча із скасованими тільки 1 січня 2016 р. обмеженнями. Сумним наслідком такого стану речей є високій рівень загрози соціальних конфліктів у країні через бідність, поглиблення майнового розшарування, розмивання основи демократії - середнього класу, що зберігався (рис.8).

Хоча лунали численні запевнення про набуття Україною енергетичної незалежності, дійсно успішні кроки у співробітництві з Європою у енергетичних питаннях в умовах невисоких світових цін на енергоносії на тлі занепаду провідних енергоспоживаючих галузей української промисловості, але експерти продовжували констатувати існування загрози ускладнення доступу нашої країни до зовнішніх ресурсів (рис.9). Зросла й загроза значного ускладнення доступу України до зарубіжних ринків збуту вітчизняної продукції (рис.10).

Достатньо оптимістичними були експертні оцінки небезпеки для України бути втягнутими у збройні конфлікти на території сусідніх країн (рис.11), адже напад на Росію Києвом не планується, Білорусь не виявляє особливої активності у якості члена Союзної з державою – агресором країни, а НАТО

врешті прокинулося та почало робити перші кроки до стримування Москви та запобігання її нападу на країни Балтії та східної Європи – члени Альянсу. Нам залишається висловити подяку західним сусідам за те, що вони не особливо розраховують на нашу військово-політичну допомогу та спокійно із щирим співчуттям спостерігають як Україна зупиняє імперську навалу на достатній відстані від периметру натовських кордонів, сподіваючись, що їм ніколи не доведеться задіяти 5-ту статтю Вашингтонського договору про створення Альянсу (про вагу впливу НАТО на політику України див. рис1).

При цьому для України зберігалися важливими основні й до 2015 р. напрямки співробітництва. Серед них найбільш актуальним є допомога у здійсненні військової реформи, надання додаткових (до відсутніх основних) гарантій безпеки та створення умов для вступу до НАТО найближчим часом (рис.12). Останнє не відповідає позиції офіційного Києва, який уникає зайвий раз дратувати Вашингтон та Брюссель. Та й не надто докладає зусиль, щоб змінити на краще їхнє ставлення до України (рис.13).

Гальмування життєво необхідних реформ не могло не призвести до іміджевих втрат (рис.14), що негативним чином позначилося на міжнародному становищі та перспективах України.

Рис.3-1 Зовнішні впливи на схвалення державних рішень в Україні

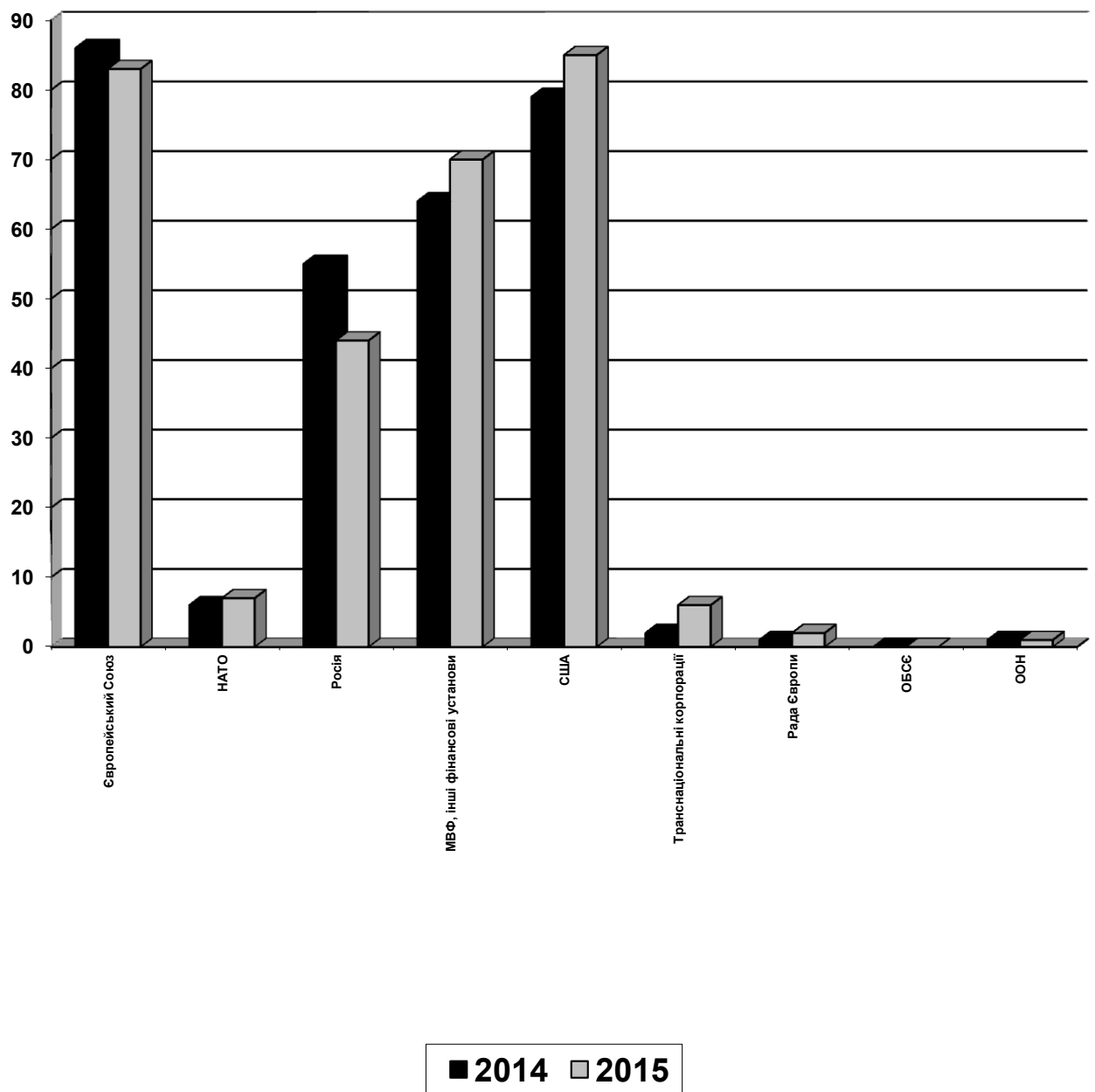

Рис.3-2 Характеристики якісного стану відносин України з
Європейським Союзом

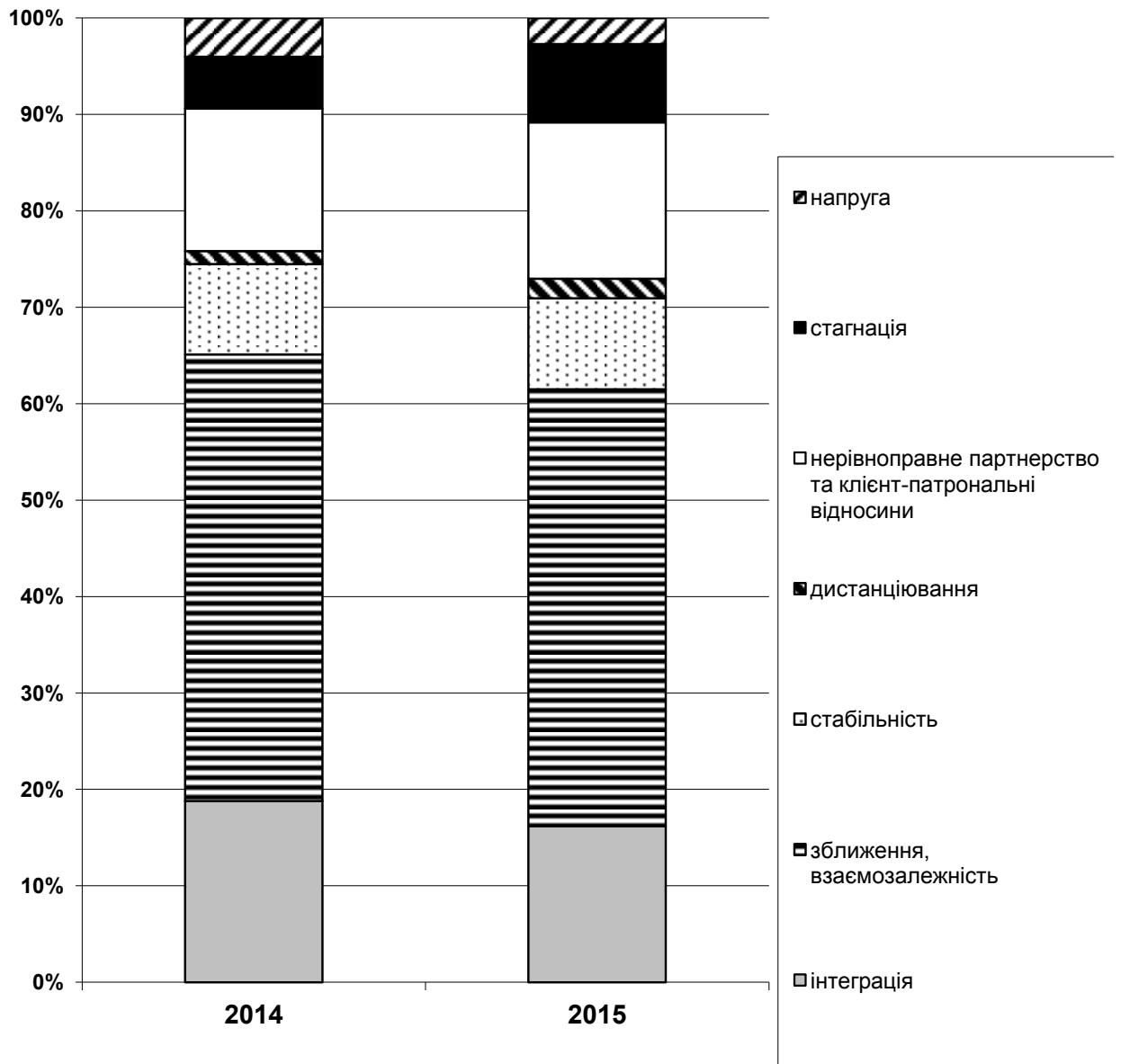

Рис. 3-3 Чи відповідає національним інтересам України курс на вступ до Європейського Союзу?

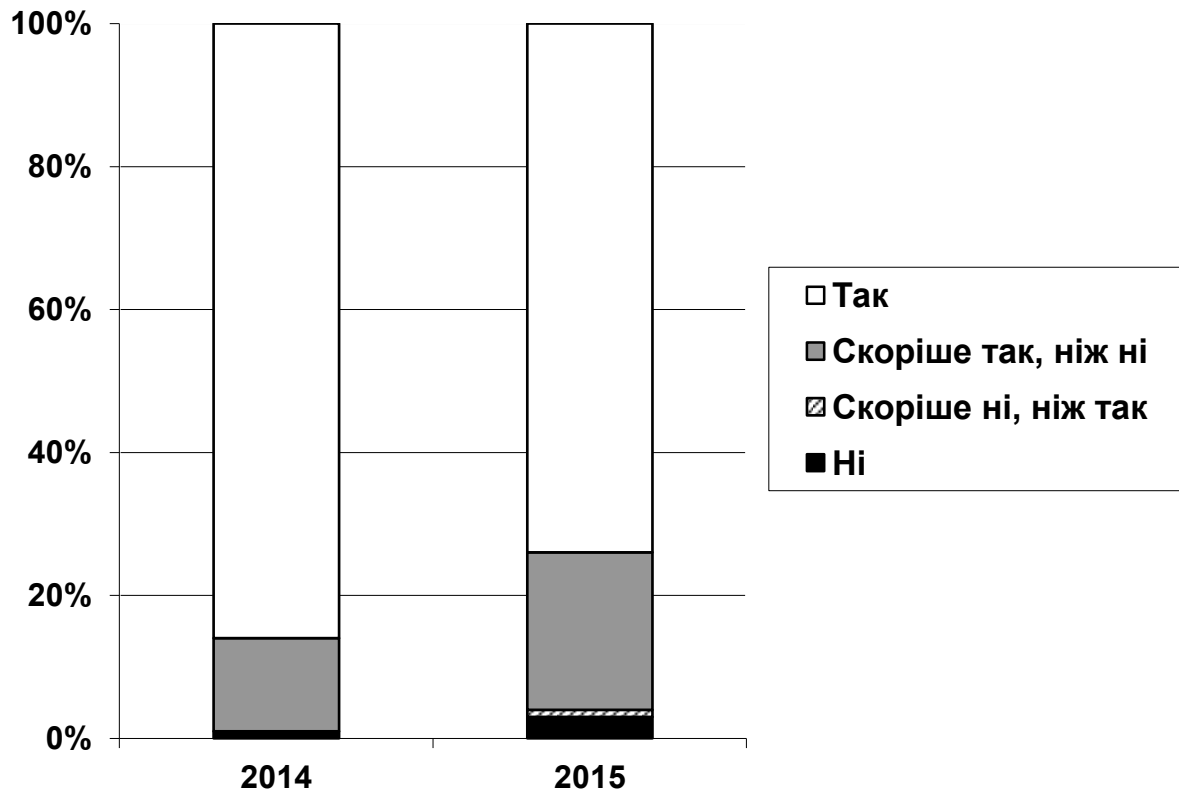

Рис.3- 4 Шанси України на успішну реалізацію Угоди про асоціацію з ЄС у наступному році

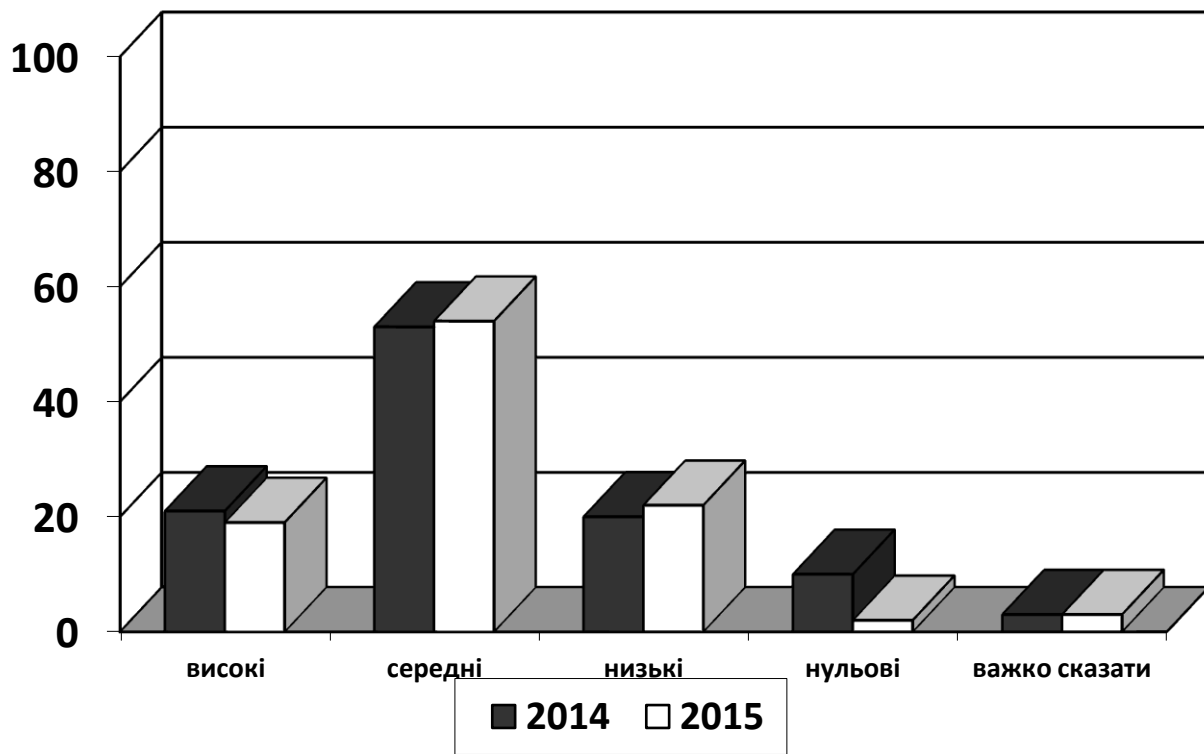

Рис.3- 5 Характеристики перешкод інтеграції України до Європи

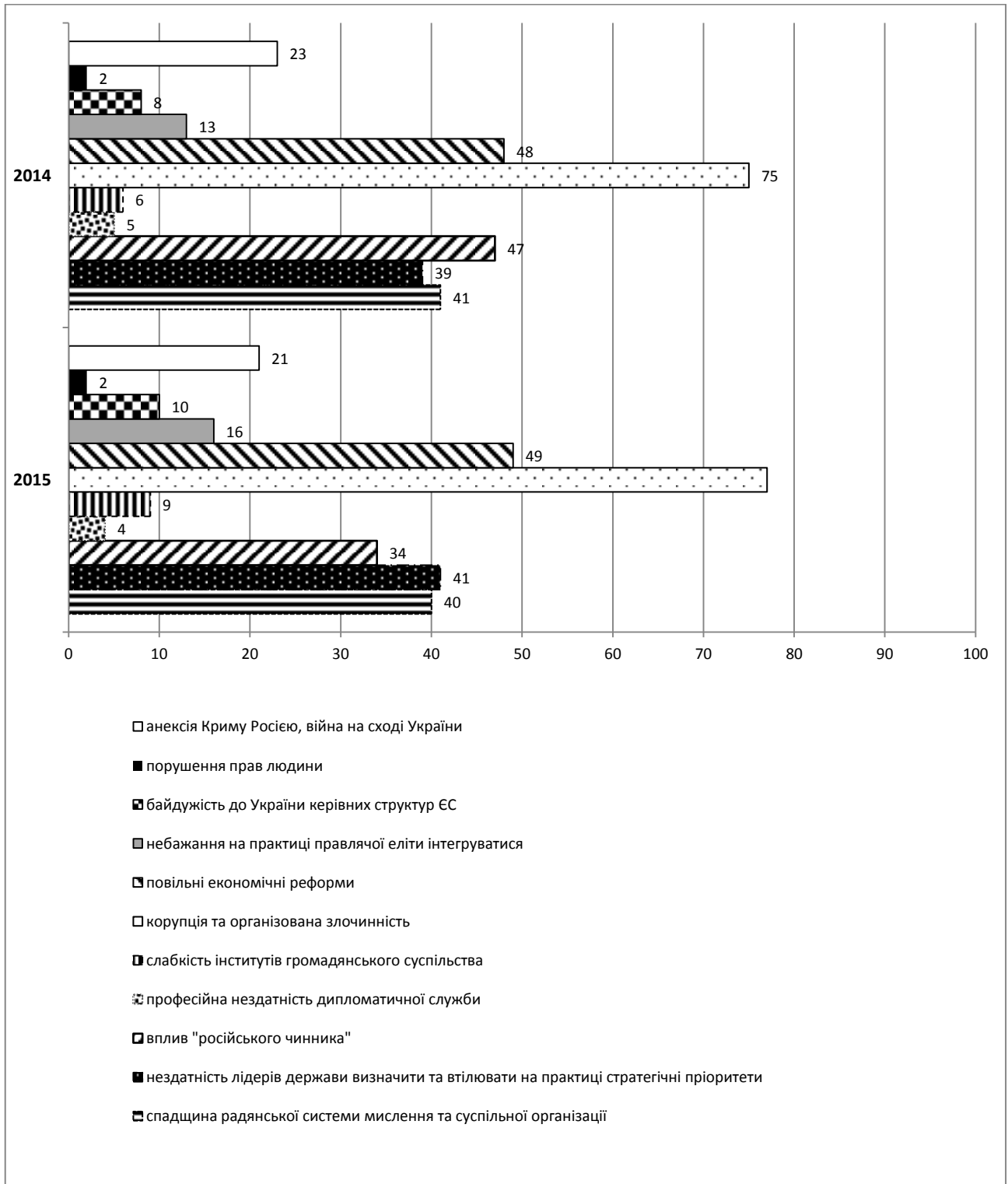

Рис.3-6 Характеристики ефективності забезпечення реалізації курсу України на європейську інтеграцію за окремими параметрам

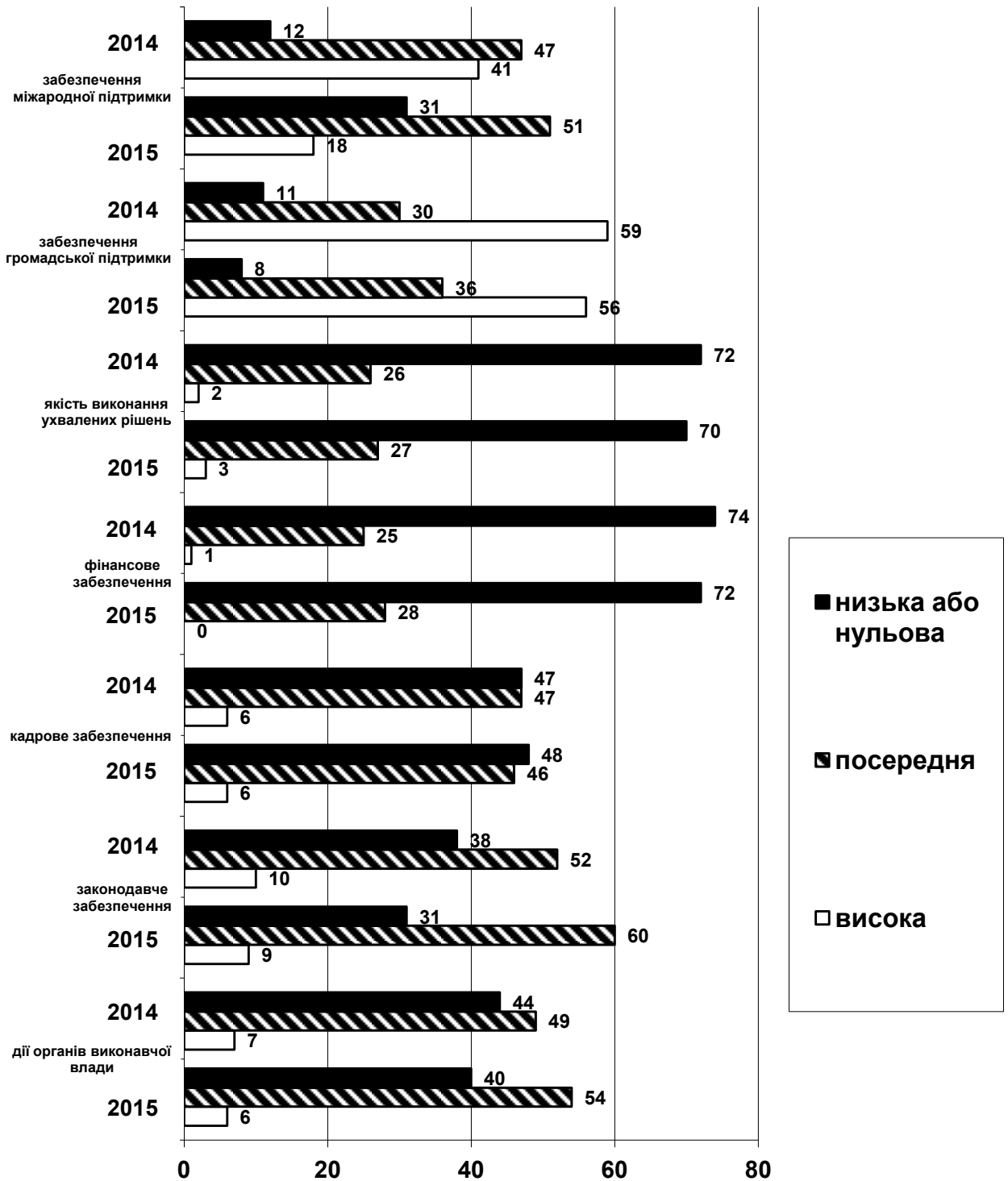

Рис.3-7 Оцінка загрози економічного занепаду України

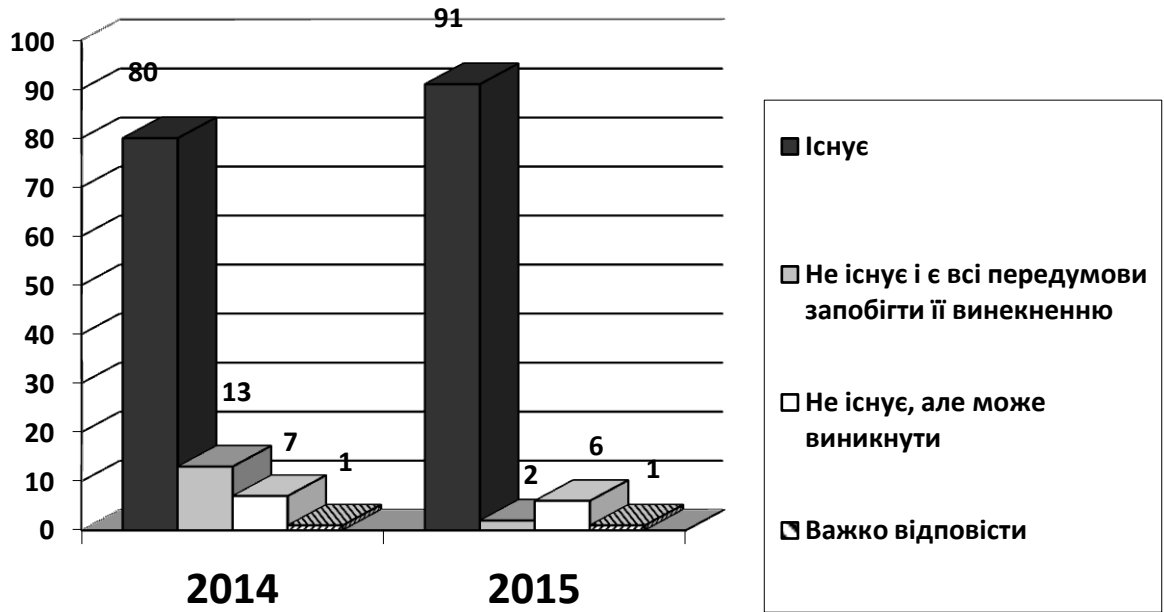

Рис.3-8 Оцінка загрози конфліктогенності через бідність, майнове розшарування населення України

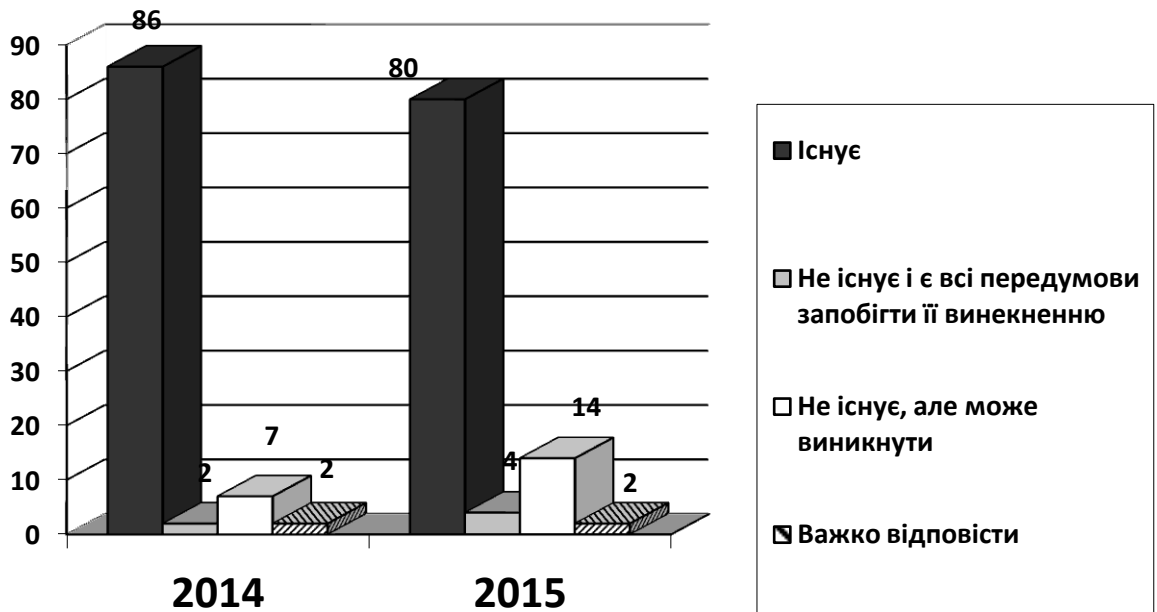

Рис.3- 9 Оцінка загрози позбавлення (або значного ускладнення) доступу України до ресурсів (у першу чергу енергоресурсів)

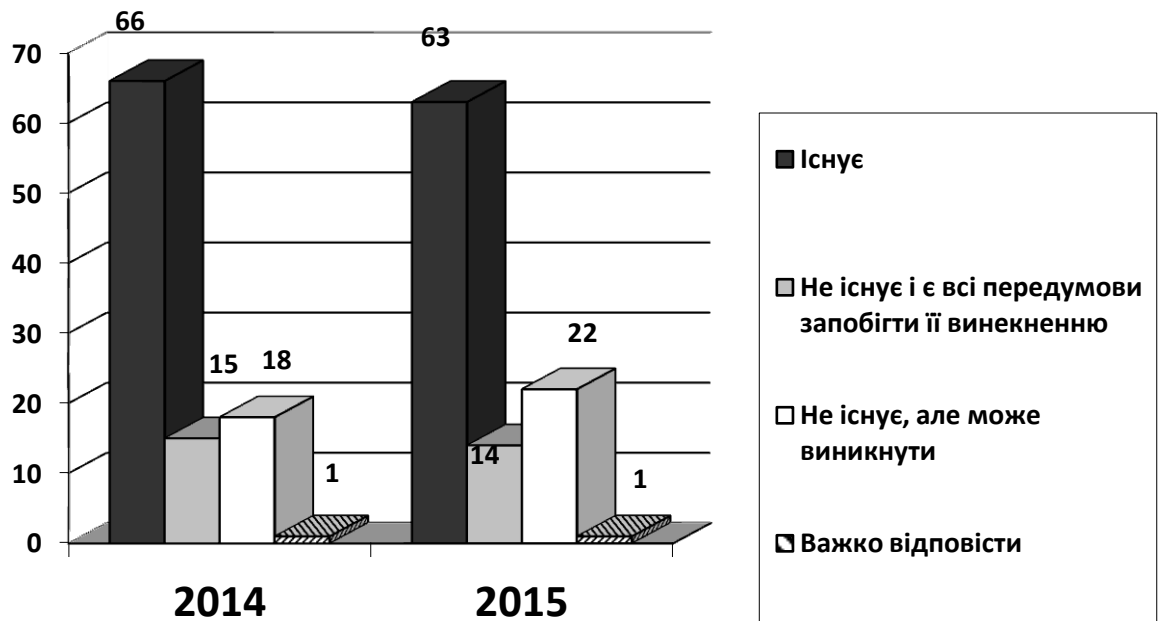
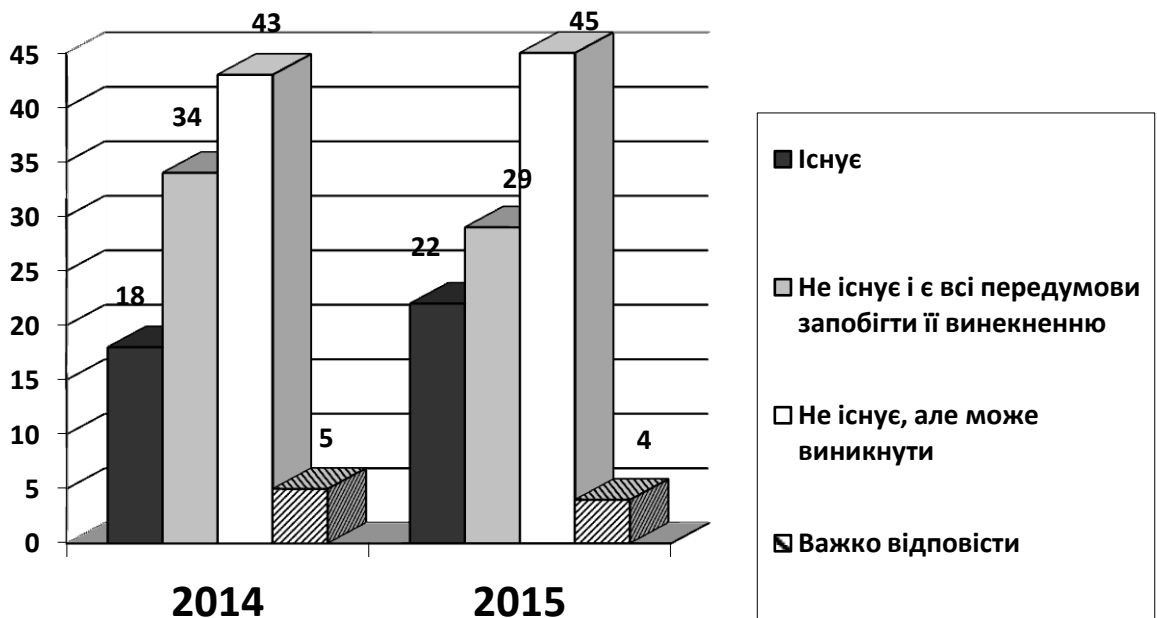

Рис.3-10 Оцінка загрози значного ускладнення доступу України до зарубіжних ринків збуту вітчизняної продукції Рис.

3-11 Оцінка загрози втягнення України у збройні конфлікти на території сусідніх країн

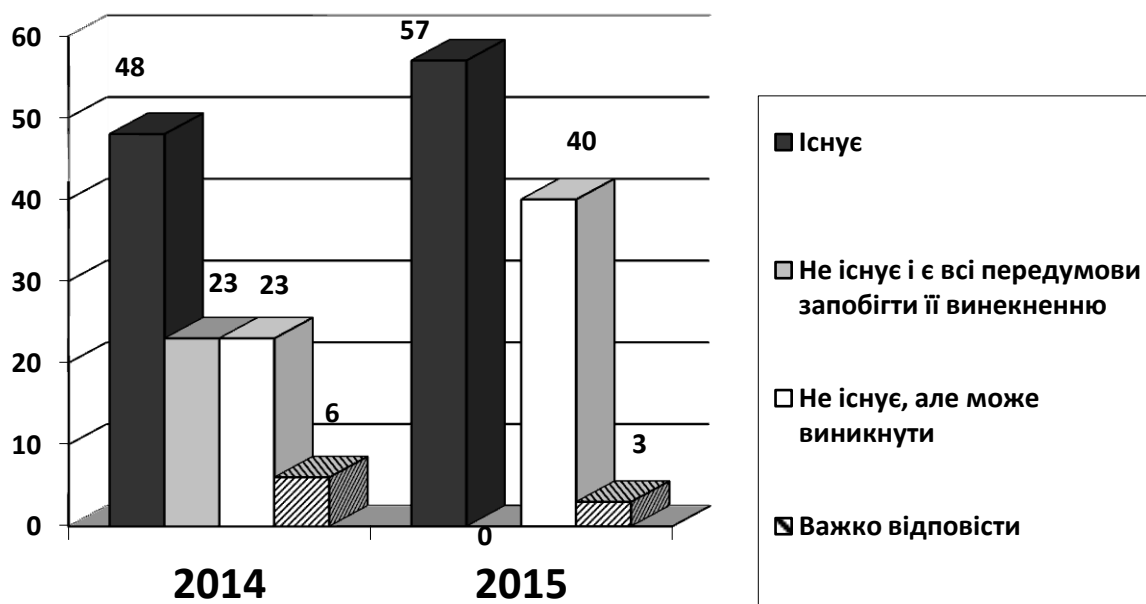

Рис. 3-12 Пріоритетні для України напрямки співробітництва з НАТО (сума більше за 100% тому, що можна було вказати до трьох варіантів відповіді)

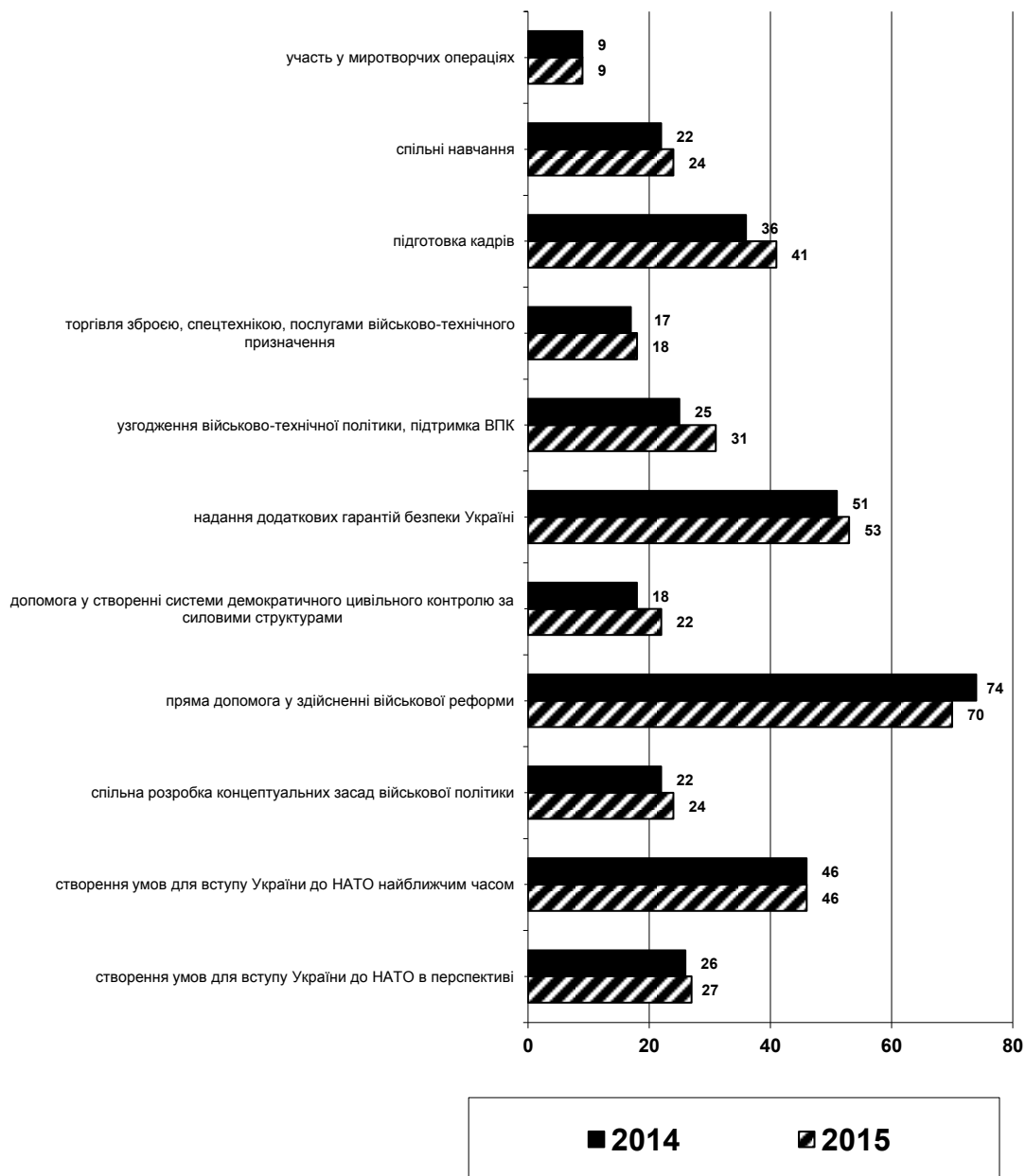

Рис.3-13 Оцінка ефективності реалізації курсу України на співробітництво з НАТО за окремими параметрами

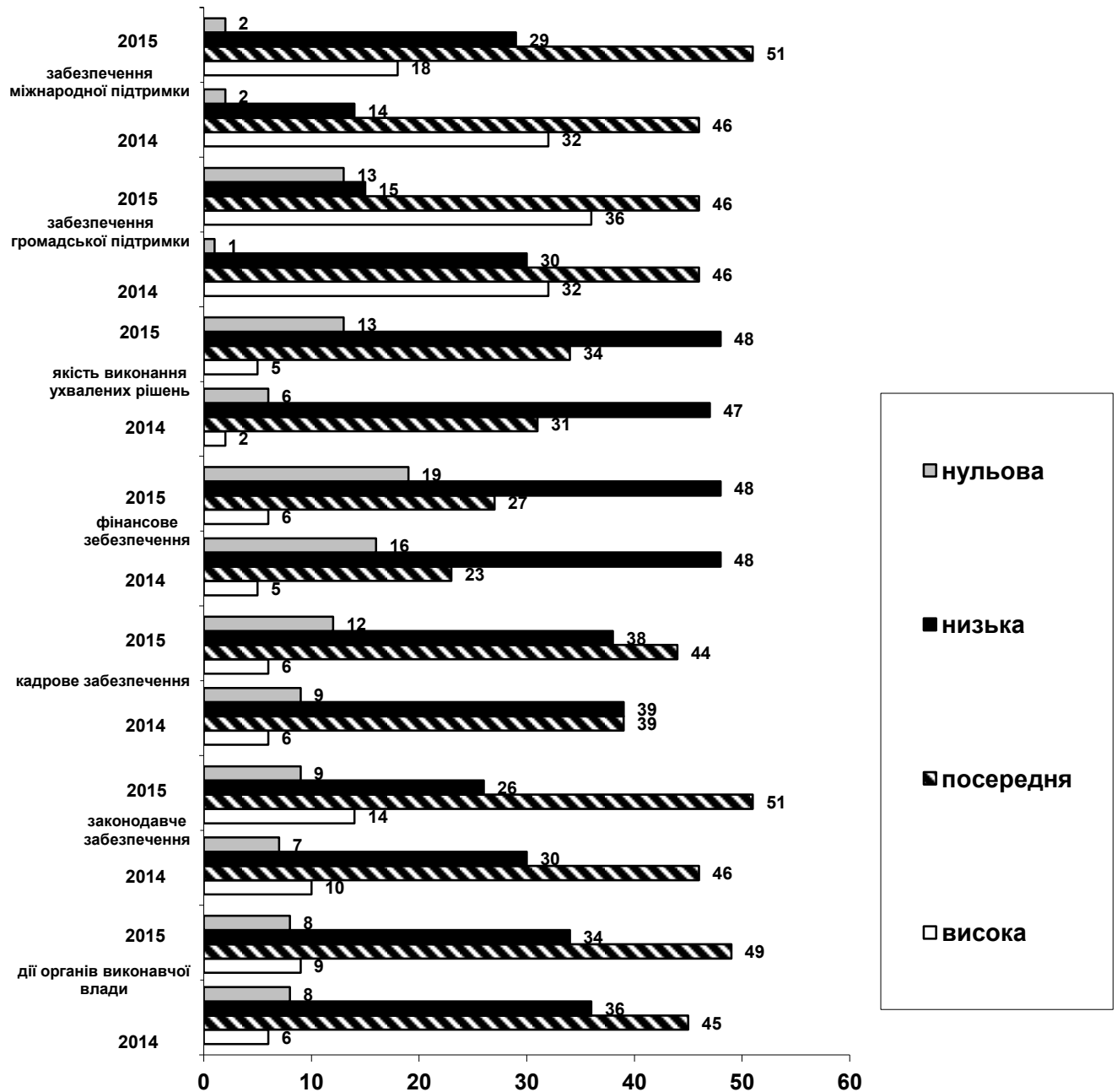

Рис.3-14 Оцінка загрози погіршення міжнародного іміджу України

